

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Linda Stöberg

Bilaga 4. Skötselplan

Skötselplan för Naturreservatet Knappnäs, Torsby kommun

Innehåll

Syftet med naturvårdsförvaltningen.....	1
Beskrivning.....	2
Historisk och nuvarande markanvändning.....	3
Skötselområden	3
Information och tillgänglighet.....	5
Utmärkning av naturreservatets gräns.....	5
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder.....	6
Tillsyn.....	6
Dokumentation.....	6
Finansiering av naturvårdsförvaltningen.....	6
Bilaga 4.1 till skötselplan: Skötselplanekarta	

Skötselplanen omfattar denna textdel, bifogad skötselplanekarta, bilaga 4.1. Skötselplanen bör revideras vart tionde år. Erfarenheter från naturvårdsförvaltningen eller naturvårdsbiologisk forskning kan påkalla en tidigare revision.

Syftet med naturvårdsförvaltningen

Förekomsten av sumplövskogar och strandängar längst med Klarälven utgör viktiga miljöer för många växter och djur. Många delar utsätts årligen för återkommande översvämningar vilket ger området sitt karaktäristiska utseende och de speciella miljöer för de arter som är knutna hit. Dessutom karaktäriserar området Klarälvdalens geologiska processer och ytformer. Att bevara och förstärka förutsättningarna för trängda sumplövskogs - och strandlevande arter som t ex olika kärlväxter, insekter och lövträdknutna lavar är en hörnsten i naturreservatet.

Syftet med naturreservatet Knappnäs är att vårda och bevara områdets lövskogar, strandängar och öppna sandytor och behålla dess kvaliteter och gynnsamma bevarandestatus som livsmiljö, att bevara och bibehålla en gynnsam bevarandestatus hos de djur- och växtarter som förekommer i området samt att bevara de ytformer i området som åskådliggör de geologiska processer som karaktäriserar Klarälvdalen.

2005-12-05

Dnr 511-3248-00

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Linda Stöberg

Allmänhetens tillgång till området skall i den mån det inte strider mot bevarandeintressena utnyttjas för naturupplevelser och vetenskapliga studier, liksom möjligheten att få information om områdets natur- och geologivärden.

Syftet ska nås genom att:

områdets skötsel grundas på bevarande och utvecklande av de heterogena lövskogarna av sumpskogskaraktär genom begränsning av inväxande barrträd och i övrigt fri utveckling.

de områden som utgörs av öppen sandmark, strand kan vid behov behövas undanröjas från uppkommande vegetation.

förhindra nybyggnation av vägar och dylikt på näset för att bevara de geologiska strukturerna

genom lämpliga anordningar markera reservatet, information till allmänheten samt öka tillgängligheten till området.

Beskrivning

Knappnäs är beläget i Dalby socken i Torsby kommun på Klarälvens västra sida, omkring en kilometer nordväst om Likenäs. Naturförhållandena präglas av områdets läge i Klarälvens meanderlopp och Knappnäs bildningshistoria är väldigt intressant och hela näset är ur geomorfologisk synpunkt mycket värdefullt.

Merparten av reservatets yta på 22,5 hektar är sank och beväxta med sumplövskog och utsatta för årliga översvämningar. Men det finns även vissa blottlagda sandtor och frisk-våt gräs-örtvegetation på sedimentstränder inom det aktuella området. De största naturvärdena är framförallt knutna till den strandnära florans som är mycket rik med drygt 200 arter av kärlväxter, lavar respektive svampar. Här återfinns också sex stycken rödlistade skogsarter samt ett antal signalarter. Delar av området hyser äldre lövskogar med relativ stor förekomst av hägg, gråal, rönn och salix med grova dimensioner.

I områdets östra del finns en bebyggelse lämning. Lämningen finns registrerad i Riksantikvarieämbetets register över socknen med RAÄ nr: 722. I områdets västra del finns

2005-12-05

Dnr 511-3248-00

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Linda Stöberg

en dammvall som är registrerad i Skogsvårdsstyrelsens inventering ”skog och historia” med objektsnummer 12710.

Historisk och nuvarande markanvändning

Reservatsområdet har tidigare – till betydande del – använts som ängs- och betesmarker där spridda lövträd och lövträdsdungar fanns. Hagmarkskaraktären framträder ännu tydligt inom exempelvis ett delområde i centrala delarna av näset. I de västra delarna har även åkerbruk förekommit. Sedan slutet av 1800-talet har brukningen av odlingsmarkerna upphört och ny utveckling av strandskogarna har skett. Även om delar av området varit jordbruksmark under långa tider torde parallellt därmed ändå här kontinuerligt funnits lövskogar av naturskogskaraktär i översvänningsmarker och nytillkomna strandzoner. Markanvändningen omfattade även försök att med enkel damm begränsa översvämningarna. Älvvattnet har dock fortsättningsvis präglat mark och vegetation.

Skötselområden

Reservatet har delats upp i 3 skötselområden med två huvudsakliga skötselinriktningar som främst syftar till att bevara och tydliggöra formelement som åskådliggör de geologiska processer vilka är karaktäristiska för Klarälvens meandersträcka dels att bevara och gynna den biologiska mångfalden i områdets lövskogar och sankängar:

Nedan beskrivs varje delområde med avseende på karaktär, naturvärde, artfynd (signal- och rödlistade insekter, kärlväxter och kryptogamer), miljö kvalitetsmål och skötselåtgärder. De arter som är rödlistade är försedda kategoriförkortning efter det latinska namnet. Kategorierna och namnen följer Rödlistade arter i Sverige 2000 (Gärdenfors. U. (red.) 2000, ArtDatabanken, SLU Uppsala).

Skötselområde 1

Området är ca 8 hektar och består av heterogena lövskogar, mestadels av sumplövskogstyp. Området har tidigare använts som betesmark och präglas också av en serie mycket markanta älvvallar i ungefärligen öst-västlig riktning. Mellan vallarna ligger sänkor som ofta är fuktiga. I östra delarna ligger sankmarker- och ängar som översvämmas vid högvatten. I den allra östligaste delen av området finns en högre udde med brant stupande strandbrink mot Klarälven. Denna speciella formation utgör också en illustration till den ständigt pågående depositionen resp. erosionen av dalgångens sandmassor i olika landformer. Strandskogen längst västra och södra delarna av Loken är 25-100 meter bred och utmärks av en stor

2005-12-05

Dnr 511-3248-00

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Linda Stöberg

artrikedom bland kryptogamerna. Här finns också ställvis riklig förekomst av grova, äldre gråalar, häggar och rönnar. Längst hela strandskogsremsan finns gott om lågor av olika lövträd. Det finns en bebyggelselämning inom området.

Arter

Ävjepilört *Persicaria foliosa* VU
Mörkhövdad spiklav *Calicium adaequatum* NT
Kandelabersvamp *Clavicornia pyxidata* NT
Skrovellav *Lobaria scrobiculata* NT
Gammelsälgslav *Rinodina degeliana* VU
Höstlåsbräken *Botrychium multifidum* NT
Brunpudrad nållav *Chaenotheca gracillima* NT

Kvalitétsmål

Området i stort ska få utvecklas fritt utan några större ingrepp. Andelen död ved ska nyskapas genom naturliga processer så att nuvarande andel består och helst ökar till 10 % inom 10 till 15 år. Andelen löv ska vara oförändrad. Översvämningsspåverkade områden utan träd- och buskskikt ska finnas kvar som livsmiljö för ävjepilört och andra arter som behöver denna speciella miljö. Öppna sandytor längs delar av näsets stränder mot Klarälven sköts med inriktning på att dessa ska utgöra en värdefull livsmiljö för sandlevande insekter. Bebyggelselämningen ska skötas så att den är lätt att uppfatta.

Åtgärder

Skogsvegetationen lämnas till fri utveckling. Vid behov kan viss vegetationsröjning utföras för att bibehålla eller utöka livsmiljöerna för arter som lever på öppna sandytor och/eller på översvämningsspåverkad mark utan träd- och buskskikt. Vid röjning måste hänsyn tas till risk för erosion. Vid bebyggelselämningen kan det vid behov röjas träd och buskar som hotar att spränga sönder husgrunder.

Skötselområde 2

Område 2 är ca 7 hektar stort och gränsen mot skötselområde 1 går i princip vid resterna av ett gammalt dämningförsök. Dammvallen byggdes för att begränsa älvens översvämning av betesmarker och västerut liggande åkermark. Skogen i detta område utgörs av heterogena, lövdominerade bestånd av en mer trivial typ där gamla hagmarksbjörkar ännu präglar bilden. Merparten av dessa grova, gamla björkar torde utgöra intressant livsmiljö för organismer av olika slag- bland fågelarter såväl som bland mossar, lavar och vedsvampar samt vedlevande insekter.

Kvalitétsmål

2005-12-05

Dnr 511-3248-00

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Linda Stöberg

Målet med skötselområde 2 är att det ska utvecklas mot naturskogskaraktär. Andelen löv ska förbli oförändrat och gynnas vid behov. Andelen död ved ska öka genom ringbarkning av inväxande barrträd.

Åtgärder

Inväxning av barrträd begränsas till förmån för lövträdsvegetationen.

Skötselområde 3

Tidigare åkermark på ungefär 6 hektar som nu täcks av 25-årig björkskog.

Arter

Gräddticka *Perenniporia subacida* NT

Kvalitétsmål

Lövskogsbruk.

Åtgärder

Virkesproduktion av björk med flera lövträdsarter. Kantzonen närmast vattnet undantas från skogsbruk för att undvika erosion.

Information och tillgänglighet

Nuläge:

Särskilda anordningar för information och tillgänglighet för allmänheten saknas för närvarande.

Mål:

Naturreservatet är lättillgängligt för den intresserade allmänheten. Information om områdets naturtyper, typiska förekommande växter och djur samt gällande föreskrifter lämnas på informationstavla. En led markeras med lämplig sträckning.

Åtgärder:

P-plats uppförs i den norra delen av området strax öster om vägen som korsar näset. Vid P-platsen placeras en enkel informationstavla, innehållande information om området, dess natur och reservatets föreskrifter. Från P-platsen markeras en stig som sträcker sig runt Knappnäs.

Utmärkning av naturreservatets gräns

Utmärkning skall utföras enligt svensk standard (SIS 031522).

2005-12-05

Dnr 511-3248-00

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Linda Stöberg

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

År 1	Markering av reservatets gränser
År 1-3	Iordningställande av P-plats och stig, samt informationstavla
År 1-5	Manuella naturvårdsåtgärder

Tillsyn

Naturvårdsförvaltaren skall utöva fortlöpande tillsyn av reservatet. För uppgiftens utförande bör lokal tillsynsman eller motsvarande engageras.

Dokumentation

Naturvårdsförvaltaren genomför dokumentation av utförda åtgärder, kostnader för finansiering av verksamheten, återkommande bedömning av slitage och störningar som kräver åtgärd. Dessutom sker en uppföljning av tidigare utförda inventeringar genom återkommande, jämförbara studier enligt särskilt program samt fördjupad kunskap om naturförhållandena. Samverkan bör här ske med vetenskapliga institutioner och annan sakkunskap.

Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Beräknade kostnader och planerad finansiering för naturvårdsförvaltningen fördelas dels på de löpande skötselåtgärderna, dels på restaureringsåtgärderna. Kostnaderna redovisas inte i skötselplanen, och denna del fastställs inte med skötselplanen.

Staten bekostar utmärkning av reservatets gränser, iordningställande av parkeringsplats och vandringsled, informationstavla och vägvisning samt tillsyn, löpande underhåll och grundläggande dokumentation.

2005-12-05

Dnr 511-3248-00

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Linda Stöberg

Bilaga 4.1 SKÖTSELPLANKARTOR

Skötselområden i Naturreservatet Knappnäs

